

Ο ΚΑΘΕΡΕΠΤΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΑΡΙΘΜΟΣ 5

ΙΟΥΛΗΣ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1980

Ο ΚΑΘΕΡΕΠΤΗΣ

«Όποιος δέν διακρίθηκε σέ δικά του έργα,
είναι ανάξιος νά κατηγορεῖ έργα ἄλλων».

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΙΟΥΛΗΣ — ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1980

«ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ»

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ
ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

Συντάσσεται από 'Επιτροπή

Υπεύθυνος:

Το Διοικητικό Συμβούλιο του
Συλλόγου

Γραφεία περιοδικού:

Γεωργίου Β' 13 'Ιωάννινα

Τηλεφ. (0651) 28020

Διεύθυνση για την εξυπηρέτηση του
περιοδικού «Καθρέπτης»-Αλληλογραφία

Θανάσης Α. Πατσούρας

Νεοφ. Δούκα 6 - 'Ιωάννινα

Τηλεφ. (0651) - 24164

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Έσωτερικού Δρχ.: 300

Έξωτερικού Δολ.: 20

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ —

— ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ:

α) ΙΩΑΝΝΙΝΑ:

ό Ταμίας του Συλλόγου

Κώστας Θ. Νίκου

Μανωλιάσσης 53

Τηλ. (0651) 31.609

β) ΑΘΗΝΑ:

Κώστας Χρ. Γιωτάκης

Έλλης 28 - Αιγάλεω

Τηλ. (01) 5985462

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γιώργος Δ. Αναστασίου

Βασίλης Δ. Παπαδημητρίου

Αντώνης Δ. Αντωνίου

Κώστας Ε. Σιώτος

Ό καθένας τὸ λιθαράκι του

Τὸ Διοικητικό Συμβούλιο μαζί με λίγους ἀνήσυχους νέους ἀπετόλμησε τὴν ἐπανεκδόση τοῦ ΚΑΘΡΕΠΤΗ.

Όλοι ἐπικρότησαν τὴν ὥραία καὶ εὐγενική αὐτὴ προσπάθεια. Καὶ ὄχι μόνο οἱ Ἀπανταχοῦ Ἀμπελοχωρίτες, ἀλλὰ καὶ ἀξιόλογοι ἄνθρωποι τοῦ Ἡπειρωτικοῦ χώρου μᾶς συνεχάρησαν, μᾶς ἐνθάρρυναν καὶ μᾶς εὐχήθηκαν νὰ συνεχίσουμε.

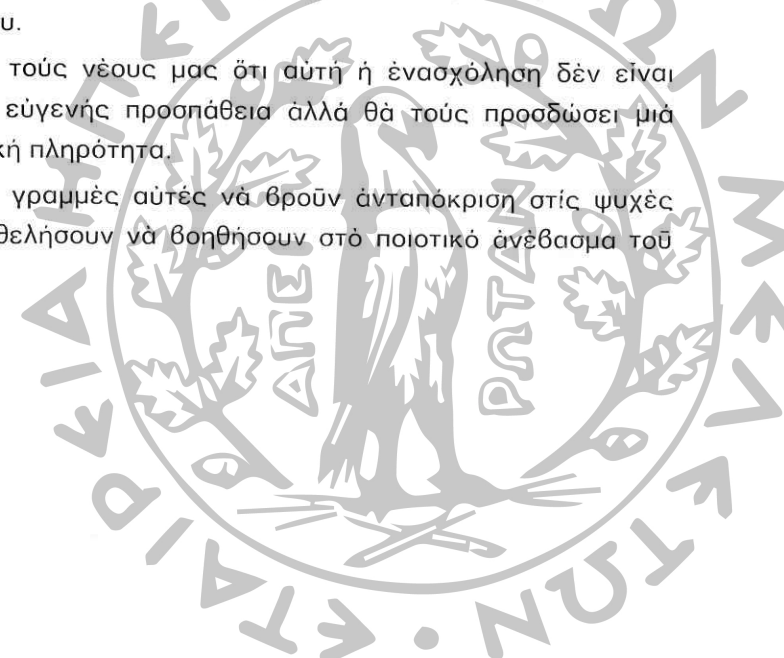
Αὐτὸ ὅμως δὲν ἀρκεῖ. Πέρα ἀπὸ τὸ εὐχολόγιο χρειάζεται οὐσιαστική βοήθεια καὶ συμπαράσταση. Καὶ ὅταν λέμε συμπαράσταση, ἐννοοῦμε νὰ βοηθήσουν οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ μας καὶ εἰδικὰ οἱ ἐπιστήμονες, ὥστε τὸ περιοδικὸ νὰ γίνῃ πιὸ καλὺτερο.

Πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅλοι μας ὅτι τὸ περιοδικὸ δὲν εἶναι ὑπόθεση πέντε ἑξὶ ἀνθρώπων. Εἶναι ὑπόθεση ὅλων μας. Τὸ περιοδικὸ μας ἔχει τίς στῆλες ἀνοικτές σὲ ὅλους.

Προσκαλοῦμε τὸ μαθητὴ νὰ δοκιμάσῃ τὰ φτερά του. Τὸ φοιτητὴ τὰ πρῶτα ἐπιστημονικά του σκιρτήματα. Τούς νέους ἐπιστήμονες νὰ συμβάλουν στὴ βελτίωση τοῦ περιοδικοῦ μας. Τέλος ὅλους. Ό καθένας τὸ λιθαράκι του.

Διαβεβαιοῦμε τούς νέους μας ὅτι αὐτὴ ἡ ἐνασχόληση δὲν εἶναι ἀπλῶς ὥραία καὶ εὐγενὴς προσπάθεια ἀλλὰ θὰ τοὺς προσδώσῃ μιὰ πρωτόγνωρη ψυχικὴ πληρότητα.

Εὐχόμαστε οἱ γραμμὲς αὐτές νὰ βροῦν ἀνταπόκριση στίς ψυχὲς τῶν νέων καὶ νὰ θελήσουν νὰ βοηθήσουν στὸ ποιοτικὸ ἀνέβασμα τοῦ περιοδικοῦ μας.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Πήραμε το δεύτερο Τεύχος του Περιοδικού «Ο ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ», τριμηνιαία έκδοση και όργανο του Συλλόγου των άπανταχού Ἀμπελοχωριτών Ἰωαννίνων, σήμερα και παλαιότερα, Ἀρτας.

Διαβάσαμε με μεγάλη προσοχή όλόκληρο το περιεχόμενό του και αισθανόμαστε την υποχρέωση και το καθήκον, ειδικά να συγκρατούμε και εκείνους που πρώτοι συνέλαβαν την ιδέα της έκδοσης του περιοδικού αυτού, αλλά και εκείνους που σήμερα το υλοποιούν και μέσα από τις στήλες του

προβάλλουν τα προβλήματα που απασχολούν το ώραίο τους χωριό, το Ἀμπελοχώρι: σήμερα και παλαιότερα Σκλούπο, και ξαναζωντανεύουν τα παλαιά ήθη, έθιμα και συνήθειες του χωριού τους.

Κλείνοντας το μικρό μας αυτό σχολίο ευχόμαστε ό «ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ» να πυκνώσει την έκδοσή του και ανάγλυφα να εμφανίζει τα κάλλη, τα χαρήσματα και τα προβλήματα του Ἀμπελοχωριού.

Τζουμαρκιώτικα Νέα

ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

«...Μια ζωή την έχουμε.

κι' αν δεν την γλεντήσουμε

τί θα καταλάβουμε;

τί θα καζαντίσουμε;»

Έτσι τραγουδάει ο λαός μας και δεν έχει άδικο.....

Ο άνθρωπος «...τον ζήρεται: επ' αρετῇ μόνο...», αλλά έχει ανάγκη και από πνευματική τροφή. Ἀκόμα από ψυχική ανάταση, από χαρές, ξεφαντώματα και θεάματα, άρκει αυτό να γίνεται με μέτρο και με ανθρωπιά.

Με την εργασία μόνο, για την απόκτηση των υλικών αγαθών και τον καθημερινό μόχθο, ή ζωή, ιδίως των ανθρώπων της υπαίθρου, θα ήταν μονότονη και μαρτυρική. Ζωή μακραζωμένη.

Συνεπώς ή αναψυχή είναι αναγκαία... είναι μία άπαιτηση της ζωής...

Από τα παλιά τα χρόνια, ή έλλειψη επικοινωνίας και ή απομόνωση, ανάγκασαν τον άνθρωπο να όρει τον τρόπο ν' αδεφώνεται με τους άλλους κατοίκους των άλλων χωριών και μαζί να παίρνουν μέρες σε διάφορες εκδηλώσεις, ιδίως στα πανηγύρια που ήταν τα έξωτικά λουλούδια άλλου καιρού.

Τό πανηγύρι, τό παραδοσιακό πανηγύρι, είναι μία από τις ώραιότερες εκδηλώσεις των χωριών μας. Είναι ένα έθιμο που ξεκινάει από τή γιορτή του Ἀγίου, του προστάτη του χωριού και καταλήγει όχι μόνο στην τέρψη

των ματιών μας, με τό παραλό ό ανθρώποιμάζωμα και τήν γραφικότητά του, αλλά και σε ξεφαντώματα, γλέντια και ξεγνοιασιά... .

Σ' αυτό παίρνουν μέρος, εκτός των κατοίκων του χωριού και πολλοί άλλοι, συγγενείς και φίλοι, κάτοικοι άλλων γειτονικών και μη χωριών.

Έτσι τα παλιά τα χρόνια γινέταν μεγάλα πανηγύρια που τα γλέντια τους κρατούσαν δύο και τρεις μέρες. Θυμάμαι πολλά από τα πανηγύρια του χωριού μας, του Σκλούπου, και θα προσπαθήσω, με κάθε τρόπο και όσο μπορώ, να ευχαριστήσω τους αναγνώστες του «ΚΑΘΡΕΠΤΗ», ώστε διαβάζοντας να θυμηθούν τα περασμένα «μεγαλεία» που τώρα κοιτάζουν σιγά-σιγά να εκλείψουν.

Τό πανηγύρι στο Ἀμπελοχώρι (Σκλούπο) γίνεται κάθε χρόνο στις 26 Ιουλίου, μέσα που γιορτάζει ή Αγία Παρασκευή και κρατάει δύο μέρες. Πολλές φορές παρατείνεται γιατί... . ως τον άλλο χρόνο δεν ξέρουμε τί γίνεται... .

«...Για ζούμε για πεθαίνουμε, για σ' άλλο κόσμο πάμε...»

Από πολλές μέρες μπροστά, αρχίζουν οι έτοιμιαίες για τή γιορτή και τήν υποδοχή των ξένων πανηγυριστών.

Ο καθένας και ό φτωχότερος ακόμα, προμηθεύονταν τα απαραίτητα για τις μέρες αυτές, ώστε να μή λείψει τίποτα. Υπολόγιζε πόσους μουςαφραίους θα έχει και έδωζε και παραπάνω για

κάθε ένδεχόμενο. "Όλα πλούσια και ώραια.

Φρόντιζε από γρηγορότερα ώστε όλα τα μέλη της φαμίλιας να φορέσουν στο πανηγύρι καινούργια ρούχα, έστω και ντρίλινα και τσαρούχια κόκκινα, τελατνένια με μαύρες φούντες.

Οί νοικοκυρές σχολαστικές στην καθαριότητα, έδωαιναν και καθαρίζαν και τούς δρόμους άκρόμα.

Παραμονή... όλα έτοιμα και το χωριό γεμάτο κόσμο.

Η χαρά και ή ευχαρίστηση ήταν καθαρά ζωγραφισμένες στα πρόσωπα μικρών και μεγάλων.

Ακόμα και τα γεροχούφταλα, που έτοιμάζονταν ν' αποχαριετήσουν τον κόσμο, χαίρονταν μέσα στο φανταχτερό όνειρο, έσως για τελευταία φορά.

Πρώτος έρχόταν, για πανηγύρι, από δύο μέρες νωρίτερα, ο καταστηματούχος, Χρήστος Μάντζος από τούς Ραφτανάιους με τό έμπόρευμά του.

"Επικανε για στέκι του τό μεγάλο πουρνάρι με τό μεγάλο σουφά που ήταν στην άκρη της πλατείας, όπως πηγαίνουμε προς τα Προμαντιωτέικα και κάτω από τον παχύ έσκιο άπλωνε την πραγματία του με τάξη. Είχε σχεδόν άπ' όλα τα είδη, παπούτσια, ύφάσματα διάφορα, τσιτάκια για κορίτσια με δούλες κόκκινες και πράσινες, κεφαλομάντηλα, φιλικά διάφορα (κουμπιά, δελόνια, φρέζες, ράμματα, καρφίτσες, χτένες, τσιμπιδάκια) και άλλα.

Ός και ζαχαρωτά πουλούσε, ακόμα σφυρίχτρες και τσαμπούνες για τα παιδιά.

Τά κονιορτούσε καλά ο μπάρμπα Χήστος εκείνες τίς μέρες, γιατί ό-

ποιος είχε ανάγκες, προτιμούσε να κάνει την αγορά επί τόπου. Κάποτε έρχόνταν και ο Θωμάς Καρκαμάνης κι' αυτός από τό ίδιο χωριό, με έμπορεύματα, αλλά όχι τακτικά όπως ο Μάντζος. Κατόπι έρχόταν, την παραμονή ο φωτογράφος Μήτσος Κεχαγιάς, από τό Πάτερο των Κατσανοχωριών, φορτωμένος τή φωτογραφική μηχανή, στηρηγμένη στα τρία ψηλά ξυλοπόδαρα. "Όλοι οι πανηγυριώτες έδωαζαν «ένθύμια» και ο μπάρμπα Μήτσος ήταν ευχαριστημένος και χαρούμενος. Έφευγε από τό πανηγύρι με θαρύτερη την τσέπη από πρώτα.

Προτού να βασιλέψει ο ήλιος, με τό απόσκια, έρχόταν τα όργανα, οί μουσικοί λαϊκοί καλλιτέχνες, ο Βαγγέλ Παπαπέτρος με την παρέα του, όλοι Ραφτανίτες. Αυτοί έρχόταν τακτικά στο χωριό όπως αποχτήσαμε δικούς μας οργανοπαίχτες, τον Τάκη Σπύρο με τό κλαρίνο και τούς Χαρίλη Μπαλωμένο με τό βιολί και Μήτσο Σπυράκο λαδοϋτο.

Τό βραδάκι, στα μαγαζιά, οί άνθρωποι γλεντζέδες έπαιρναν την πρώτη γεύση του πανηγυριού. Χόρευαν τό τσάμικο, τον Σιχαμαντάκα, τούς κλέφτες τούς Βελτισιούς και άλλα πολλά τραγούδια. Τσοῦρμιο τα μικρά παιδιά χόρευαν, χαρούμενα και ευχαριστημένα, έξω από τα μαγαζιά τα ίδια τραγούδια. Τό καθημένο τό κλαρίνο, και τό γτέφι με τό ρυθμό που έδινε έκαναν τούς μερακλήδες, με τα σβέλτα पहόλματά τους, να πέφτουν κάτω στο πάτωμα και με ευκολία και εύλυγσία να ξανασηκώνονται. "Όλοι μεθούσαν από ευχαρίστηση και αγαλ-

λίαση. Τα όπα—όπαα έδιναν και έπαιρναν. Τό πανηγύρι είχε πλέον αρχίσει.

Τήν άλλη μέρα, πρώτη μέρα του πανηγυριού, γιορτή της Αγίας Παρασκευής, με την πρώτη καμπάνα της εκκλησίας, μικροί και μεγάλοι, ντυμένοι: γιορτινά, πήγαιναν να εκκλησιαστούν. "Απ' έδω κι' άπ, εκεί, άπ' όλες τίς ρούγες και τα δρομάκια, παρέες παρέες, άνάκατες από άνδρες, γυναίκες και παιδιά, άρχαν με τίς άσπρες λαμπάδες στα χέρια, δώρο στην Αγία Παρασκευή για τή γιορτή της. Κοπέλλες λυγρές με κορμιά κυπαρισσένια, όλη ή δροσιά της άνοιξης χαμωπότες σάν οί πέδινες στα πλάγια, όμύρψαιναν τίς παρέες. Στην ώρα της θείας λειτουργίας έφθαναν και οί πανηγυριώτες από τό άλλα χωριά. "Αδελφωμένοι παρακολουθούσαν με κατανύξη και ευλάβεια και παρακαλούσαν τον Μεγαλοδύναμο να χαρίσει σ' όλο τον κόσμο ύγεια, ειρήνη και ευτυχία. Ο μπάρμπα Θύμιο - Τόλης, ο δεξιός ψάλτης, έδαζε τα δυνάτα του να ευχαριστησει τούς πανηγυριώτες και ή δυνατή φωνή του άκουγόταν ως τό «Κύριε».

Μετά την θεία λειτουργία και τίς εύλογίες του παπα, εκείνος που θα έταζε τα περισσότερα χρήματα στην εκκλησία, έδωαζε την εικόνα της Αγίας Παρασκευής έξω στην αυλή, στο πέτρινο εικονοστάσι κοντά σε μια χαχειτική μυριά, όπου γινότανό άγιασμα. Έστερα όλοι καλοδέχονταν τούς ξένους πανηγυριώτες και για τό καλό έστειναν χορό, για λίγο όμως γιατί ο καυτερός ήλιος του Αλωνάρι κυπρού-

σε κατακέφαλα. Έφευγαν... και τό γλέντι συνεχιζόταν στα μαγαζιά, παρέα με τούς μουσαφραίους. Για φαγητό ο καθένας έπαιρνε τούς δικούς του μουσαφραίους και ένας από τούς πολλούς γλεντζέδες φιλοξενούσε και τούς οργανοπαίχτες. Κανέννας ξένος δέν έμεινε νησιτικός. "Όλοι δολεύονταν... Ακόμα και ο μπάρμπα Χρήστος στο πουρνάρι και όποιος στη στιγμή ήταν παραστικός.

Νωρίς τό απόγευμα, τό γλέντι και ο χορός γινόταν στην πλατεία. "Απ' αυτή την συγκέντρωση κανέννας δέν έλειπε. Και οί θεοκοί έδιναν τό «παών» από τούς πρώτους. Τα γιδοπρόδατα αυτές τίς δύο μέρες τα έκλειναν στα μαντριά. Εκεί τα τάτίζαν και εκεί τα πότιζαν. Τίς πρώτες θέσεις τίς καλύτερες, έπικαναν οί γερόντοι και οί γριές. "Απ' εκεί θα καμάρωναν τα ευτυχισμένα νιάτα, τα παιδιά τους και τό άγγόνια τους στο χορό. Ο νοῦς τους πετούσε στα παλιά, τα δικά τους χρόνια και θυμούντα τα νιάτα τους! Τήν ταλαιπωρημένη τους ζωή και εκλειναν τή σκέψη τους με τό Δόξα σοι ο Θεός. Στο μεταξύ οί οργανοπαίχτες έτοιμάζόταν. Κούρτιζαν με προσοχή τα όργανά τους ενώ οί χορευτές, πρώτοι οί άνδρες και συνέχεια οί γυναίκες, πιασμένοι χέρι-χέρι, με λαμπαρά πρόσωπα, περίμεναν άνυπόμονα. "Ακρι σ' άκρι ο χορός στην πλατεία. Τα μάτια όλων στραμμένα σ' αυτούς, δέν χόρταιναν να βλέπουν. Κορμιά ήλιοκαμένα, που άνάπνεαν ζωή και νιάτα, κοπέλλες λυγρές με χάρι, ένα μπουκέτο έκλεκτά και ζωντανά λουλούδια από τούς άνθωνες των

χωριών. Πρώτος έβρανε τὸ χορὸ ὁ Γι-
ώργος τοῦ Κώστα Γιώργου, ἡ ὁ Γι-
ώργος Σπύρος μὲ τίς γραφικὲς στολές,
τίς πολυκεντημένες, ὅμοιες περίπου μὲ
τὴ στολή τῶν Μακεδονιάχων καὶ
συνέχισαν ὁ Γιάνν' Παπαχρήστου μὲ
τοὺς ἄλλους φουστανατοφόρους, οἱ ἄλ-
λοι μὲ τὰ πολιτικὰ καὶ οἱ γυναῖκες
καὶ τὰ κορίτσια, πού μὲ τίς παραδελές
φορεσιές ἐμμοίαν σὰν ἀγριολούλουδα,
πολύ φάνταζαν εἰς πλουμιστὲς ποδιές.
ὅλες στὴ γραμμῇ, μὲ τὰ φουστὰ στὸν
πάτω.

... Λαμπρὸς ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ
τὰ εὐτυχισμένα νιάτα,
σὰν ἕνα σύννεφο χρυσοῦ
λουλούδια μυρωδάτα...

"Ὅταν ὁ λαμπρὸς ἥλιος ἔθελε μιά
δουκέντρα ἀκόμα νὰ βασιλεύει ἀποσύ-
ρονταν ὅλοι οἱ ἔθνοτες ἀπὸ τὸ χορὸ,
γιὰ νὰ χορεύουν οἱ γυναῖκες καὶ πρὸ
παντός οἱ τσομπρες πού ἦσαν γιὰ πα-
ντρειά. Οἱ νέοι τότε καθόταν καὶ πα-
ρακολουθοῦσαν τὸ χορὸ. ἔθελαν τίς
καπελίδες μὲ τέσσερα τὰ μάτια. Ὁ ὑπι-
ψήφιος λαμπρὸς διόλογος τὴν καλὴ
τοῦ καὶ μετὰ τὸ πανηγύρι ἄρχιζαν τὰ
συνοικέσιον. Μὲ τὴ δύση τοῦ κορυ-
σμένου πιά ἤλιου τῆς μέρας καὶ τὸ ἔ-
νση τῶν πρώτων φώτων ἡ παραδελή
αὐτὴ ἀνθροπεθάλασσα διαλύονταν γιὰ
νὰ συνεχιστεῖ ὁ χορὸς τὸ ἀπόγευμα
τῆς δευτέρας μέρας τοῦ πανηγυριοῦ.

Εἶχαν τώρα σιρὰ γιὰ γλέντι, στὰ
μαγαζιά, οἱ μερακλήδες γλεντζέδες
καὶ τραγουδιστὲς ὡς τὰ βαθιά μεσά-
νυχτα. Ἐκεῖ τὸ γλέντι ἔφτανε στὸ ἀ-
ποκερῦφωμα καὶ ὁ ἀντρίκιος ἐνθου-
σιασμός ἀναλύονταν σὲ σύγκρουση τῶν
πατηριῶν καὶ σὲ τραγούδια πού λέγο-
νταν φωναχτὰ μέσα στὸν ξεκουφαντι-

κὸ θόρυβο τοῦ κλαρίνου καὶ τοῦ ντα-
φιού. Γλέντι τετρακούδετο, ἀδελφικὸ
καὶ ταχτικὸ χωρὶς τσακωμούς καὶ πα-
ραξηγήσεις.

Ἡ ἄλλη μέρα ξημέρωνε. Ὁ ἥλιος
ἔδωκε τίς πρώτες χρυσὲς ἀκτίνες πίσω
ἀπὸ τὴν Πίνδα, ἔτοιμος γιὰ τὸ καθη-
μερινὸ τοῦ ὁρομολόγιου. Ἐπρεπε, ὅπως
πάντα, νὰ δοθεῖ στὴν ὥρα τοῦ, νὰ ζε-
στάνει τὴ γῆ, νὰ λάμψει ὅλη ἡ πλάση,
ν' ἀρχίσει πάλι ἡ ζωὴ. Στὸ χωριὸ ἀ-
κόμα ἤσυχία. Οἱ νοικοκυρὲς μόνο ξυ-
πνοῦσαν ἀπὸ τὰ βαθιά χαράματα, προ-
τοῦ λαλήσουν τὰ κοκόρια. Εἶχαν τό-
τες δουλειὲς νὰ κάμουν καὶ ... περι-
μενὴν καὶ ἐπισκέψεις μετὰ τὴν ἐκ-
κλησία. Πανηγύρι ἦταν. Χρονιάρα μέ-
ρα. "Ὅλες οἱ δουλειὲς ἔπρεπε νὰ τε-
λειώσουν τὸ γαγγουρότερο, γιὰ νὰ εἶναι
ἕτοιμες καὶ ἐλεύθερες τὸ ἀπόγευμα
ἔσταν θ' ἀρχίσει ὁ χορὸς στὸ χοροστά-
σι. Γιουρτὴ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονα.
Εἶχε χτυπήσει κιόλας ἡ πρώτη κα-
μπάνα καὶ οἱ μουσαφίριοι θὰ ξυπνοῦ-
σαν. Δέκα παρὰ ... ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐκ-
κλησία τέλειωσε...

«Σὰν πῶς μαλάμωμ' γιὰ νερό
κι γὼ στὴ θύση καρτερῶ
Νὰ σοῦ τσακίσω τὸ σταμνί
νὰ πᾶς στὴ μάνα σ' ἀδειανή...»

Νά! ἀκούεται: τὸ πρῶτο τραγούδι
... σιγμᾶδι πῶς ἄρχισαν οἱ ἐπισκέ-
ψεις. Ἡ μεγάλη παρέα ἀπὸ ἄνδρες,
μὲ τὰ δικιά μπροστά, εἶχαν κιόλας
ἐπισκεφθεῖ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ.

Οἱ νοικοκυρὲς, στολισμένες πανηγυρι-
άτικα, στημένες στὸ κατώφλι τῆς πό-
ρτας τοῦ σπιτιοῦ τους, προσκαλοῦσαν
τοὺς ἐπισκεπτες νὰ περάσουν γιὰ τὰ
«Χρόνια πολλὰ» καὶ ἀπὸ τὸ σπιτικὸ
τους. Αὐτοὶ πρόθυμοι δὲν χαλοῦσαν
χατήρια. Μάλιστα μετὰ ἀπὸ τὰ καρὰ-

σιματα, γλυκὸ στὴν κοῦπα καὶ τσίπου-
ρο ἡ κρασί μὲ μπόλικο μεζέ, ἔδωζαν
τὴν κυρά πρώτη στὸ χορὸ γιὰ νὰ τὴν
ἐυχαριστήσουν.

Σ' ὅλο τὸ χωριὸ ἀντηχοῦσαν τὰ
τραγούδια καὶ οἱ μαντινάδες, ὡς ἀρ-
γὰ τὸ μεσημέρι, ἐνῶ τὸ κλαρίνο ἔ-
σκουζε ἀπὸ τὸ δυνατὸ παίζιμο, σκαρ-
πίζοντας τὴ χαρὰ καὶ τὸν ἐνθουσια-
σμό σὲ μικροὺς καὶ μεγάλους.

Τὸ ἀπόγευμα πάλι γενικὸς χορὸς στὴν
πλατεία ... Χορὸς γραφικὸς πού ἔ-
παινε ὅλο τὸ γύρο τῆς. "Ὅταν ἔπαυσε
νὰ δραδιάσει καὶ ὁ χορὸς πῆγαινε γα-
ϊτάνι, κρεμοῦσαν στὸν πλάτανο δυὸ
μεγάλες λάμπες «Λούξ» καὶ φεγγοδο-
λοῦσε ὅλο τὸ χοροστάσι. Τότε γινόταν
καὶ οἱ κύκλες. Μπροστά ὁ παπᾶς
(στὰ παλιά χρόνια) γιὰ τὸ καλὸ καὶ
κατόπι ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες κά-
θε ἡλικίας. Οἱ κύκλες ἄρχιζαν μὲ
τραγούδι, τοῦ ὁποῖου κάθε στροφὴ ἐ-

παναλάμβαναν καὶ οἱ γυναῖκες.

«Τέτοια ὥρα ἦταν ψές»
τέτοια καὶ παραπροφές,
στὸ χορὸ πού χόρευαν
γέροντες καὶ παλληκάρια
γιοιές, μεσόκοπες κι νιές
καὶ παιδιὰ ἀνύπαντρα,
μὲ κορίτσια πάρθενα...»

Μετὰ τὴν πρώτη στροφὴ ὁ παπᾶς ἀ-
ποσύρονταν καὶ ἔβρανε τὸ χορὸ ὁ μπαϊ-

ραχτάρης (ὁ μεγαλύτερος σὲ ἡλικία
γέροντας πού ἤξερε καὶ τὸ τραγούδι)

«Μπαϊραχτάρη τοῦ χοροῦ
κάμε τετρακκέλια
τετρακαγκελίσματα
καὶ κλωθογυρίσματα...»

Τότε ὁ μπαϊραχτάρης διπλώνει τὸ χο-
ρὸ, ὥσπου σιγὰ — σιγὰ ἔκλεινε σὲ
καγκέλια (δίπλες).

«... Μπαϊραχτάρη τοῦ χοροῦ,
σύ πού σέρνεις τὸ χορὸ
τράβα σιάσε τὸ χορὸ

κι' εἶμαι ξένος γιὰ νὰ δῶ,
γιὰ νὰ πάω νὰ μολογῶ. . .»

Ὁ μπαῆραχτάρης τώρα, χορεύοντας
ἔτσι, ξεδιπλώνει τὸ χορὸ ὡς τὸ τέλος.
Μετὰ τίς κύκλες χόρευαν τὸ «πιπὲρι»
ἐναν χορὸ σῶλετο καὶ πηδηχτὸ, ὅλο
νέοι λεδέντες.

«Πῶς τὸ τρίβουν τὸ πιπὲρι
οἱ διαδόχοι καλογέροι. . .»

Μὲ τὸ γόνατο τῷ τριβάν
τὸ πιπὲρι οἱ καλογέροι. . .»

Σὲ κάθε στροφή οἱ χορευτὲς ἔκαναν
καὶ τίς ἀνάλογες κινήσεις ὅπως ἔλεγε
τὸ τραγούδι. . . . «Επειτα ἀπ' αὐτὸ
τὸ χορὸ τὸ πανηγύρι τελείωνε. . .
μὲ χειροκροτήματα, φωνὲς καὶ σφυρί-
γματα καὶ ὅλοι κουρασμένοι: πιά, μὲ
τὴ βοήθην τοῦ ἀνέρου αὐτοῦ μέσα στὸ
κεφάλι τους καὶ μὲ τὸν πόθο νὰ ζή-
σουν γιὰ νὰ ξαναχορευτῶσιν καὶ τοῦ
χρόνου, πῆγαιναν γιὰ ὕπνο πού τόσο
εἶχαν ἀνάγκη.

Τὴν ἄλλη μέρα, ἀποπληγύρα, με-
τὰ τὸ κολατσιό, οἱ ξένοι πανηγυριῶ-
τες ἔφευγαν καὶ τὸ χωριὸ ξανάμπαι-
νε στὸν παλιὸ ρυθμὸ. . . τῆς ζωῆς.
Ὁραία λοιπὸν τὰ ἔθιμά μας γραφικὰ
καὶ μαγευτικὰ. Ἐθίμα πού δὲν κατα-
δικάζονται ποτέ, ἀπὸ κανένα, οὔτε
καταργοῦνται ἐκτός ἐάν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι
τ' ἀφήσουμε νὰ χαθοῦν, ὅπως δυστυ-
χῶς ἄρχισε νὰ γίνεται: τοῦτο τὸν και-
ρό.

Ἡ καινούργια ἐποχὴ ἰδίως μετὰ
τὸν τελευταῖο παγκόσμιον πόλεμο ἔχει
φέρει πολλὰς ἀλλαγὰς στοὺς ἀνθρώ-
πους, οἱ ἰδέες τῶν ἀνθρώπων, ὁλό-
που. Ὁ τρόπος ζωῆς, οἱ συνθῆκες ἐρ-

κληρητὴ ἢ κοινωνικὴ ζωὴ ὁρίζονται
σὲ ἀδιάκοπο μετασχηματισμὸ!

Τὰ ἔθιμα καὶ ἔθιμα ὅπως τὰ ξέραμε
ἡμεῖς οἱ παλαιοὶ ἔχουν σχεδὸν χαθεῖ.
Καὶ αὐτὸ ἔγινε σὲ διάστημα λίγων
δεκαετιῶν. Ἡθὴ καὶ ἔθιμα αἰώνων,
πού ἦταν ριζωμένα βαθύτατα στὴν καρδιά
τοῦ λαοῦ ἐγκαταλείφθηκαν καὶ ξεχά-
στηκαν. Τὰ τραγούδια καὶ οἱ χοροί,
πού ἔκλειναν τοὺς καημούς καὶ τὰ
δάσανα τῆς φυλῆς μας δὲν τραγουδι-
οῦνται οὔτε χορεύονται πιά.

Τὰ πανηγύρια τώρα δὲν ἔχουν τί-
ποτε ἀπὸ τὸ παλιὸ ἐλληνικὸ πανηγύ-
ρι. Τώρα τὸ πανηγύρι γίνεται μόνον τῇ
νύχτα, ὅπου βλέπουμε τοὺς ἀνθρώπους
νὰ μαζεύονται στὰ μαγαζιά τοῦ κά-
θε χωριοῦ. Ἐκεῖ οἱ ὀργανοπαῖχτες
στήνουν τὰ ἡχηρὰ μεγάφωνα τριγύ-
ρω στὰ δέντρα καὶ μέχρι: τὰ ξημερώ-
ματα ἐκπέμπουν δυνατοὺς καὶ σκλη-
ροὺς ἤχους πού δημιουργοῦν μιὰ ἀφό-
ρητη, πολλὰς φορὲς, κατὰστροφή τέτοι-
α πού νὰ ὑποφέρουν κυρίως ἱερατικὰ τὰ
νύττα καὶ τὰ νεῦρα μας. Χώρας πού
τὰ τραγούδια, πού λένε, δὲν ἔχουν
καμιά σχέση οὔτε στὸν ἦχο οὔτε καὶ
καὶ στὰ λόγια μὲ τὸ παλιὸ ἀθάνατο
ἐλληνικὸ τραγούδι.

Ὅμως γιὰ μᾶς ἰδίως τοὺς Σκλου-
πιῶτες δὲν χάθηκαν ὅλα. Τὸ πανηγύ-
ρι μας εἶναι ἀρκετὰ, πάρα πολὺ μπο-
ροῦμε νὰ ποῦμε παραδοσιακὸ. Μπορεῖ
νὰ λείπει ἡ γραφικότητα καὶ ἡ ξε-
στασιά τοῦ παλιοῦ πανηγυριοῦ, ὅμως
ἐξακολουθεῖ νὰ κρατᾷ σχεδὸν ὅλα
τὰ παλιὰ στοιχεῖα τοῦ γήγνου καὶ
παραδοσιακοῦ ἐλληνικοῦ πανηγυριοῦ.
Ἀπὸ θρησκευτικῆς πλευρᾶς εἶναι ἐν-
τελὲς ἰδίως. Τὸ γλέντι γίνεται ὁμαδικὸ

στὰ μαγαζιά καὶ ὁ χορὸς γενικός
στή χωραφιά, ὅπως τὰ παλιὰ χρόνια.
Τραγουδοῦνται: τὰ ἴδια τραγούδια μὲ
τὸ στόμα ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ ἀ-
κόμα υπάρχουν ἀρκετοὶ χορευταράδες,
πού χορεύουν μὲ τὸν ἴδιον λεδέντικο
τρόπο, ὅπως οἱ πατεράδες καὶ οἱ πα-
πῶδες μας.

Μένει νὰ καταβάλουμε λίγη προ-
σπάθεια ὅλοι μας καὶ εἰδικὰ οἱ νέοι,
ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ διατηρήσουμε
αὐτὰ τὰ παλιὰ ἔθιμα, ὅπως τὰ ὀρή-
καμε καὶ ἔτσι νὰ τὰ ἀφήσουμε καὶ
στὰ παιδιά μας.—

ΔΗΜ. ΤΟΛΗΣ

Σκλουπιώτικα στιγμιότυπα

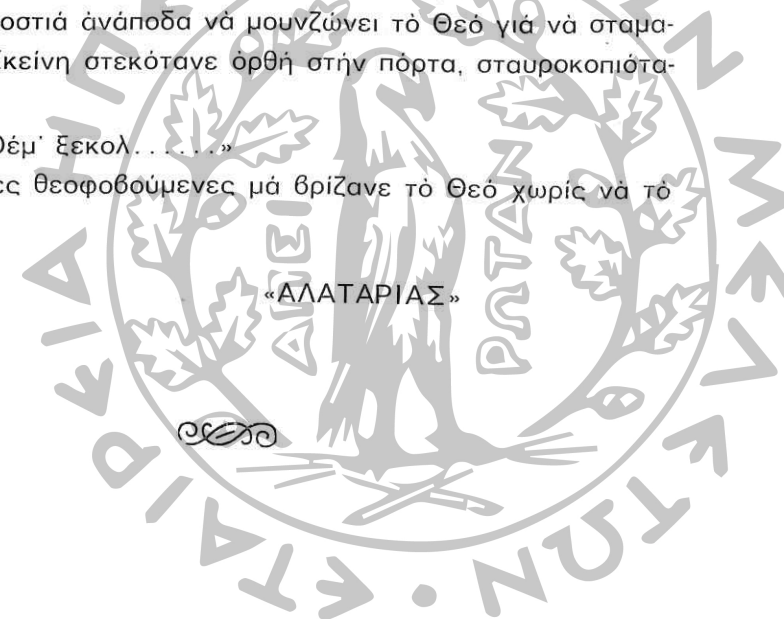
Θεοφοβούμενες Σκλουπιώτισσες

«Ντάλα» καταμεσήμερο καλοκαιριοῦ. Ξαφνικά ὁ οὐρανὸς σκο-
τείνισσε, μιὰ ἀστραπή κουρέλιασε τὸ καταπέτασμα του καὶ ἓνα μπου-
μπουνητὸ συνεκλόνησε τὴν ἀτμόσφαιρα. Τὰ ζωντανά, κόττες, μανάρια,
σκυλιά καὶ γάτες λούζιουσαν στὰ κατώα, οἱ γυναῖκες χώθηκαν στὰ
χαγιάτια γιὰ νὰ κρυφτοῦν. Ἡ μπόρα ξέσπασε ἀμέσως καὶ τὸ χαλάζι
ἐπεφτε χονδρὸ σάν κουμπλο. Ἡ συμπεθέρα μου ἡ Ἀντωνία πέταξε
στὴν αὐλὴ τὴν πυροστιά ἀνάποδα νὰ μουνζώνει τὸ Θεὸ γιὰ νὰ σταμα-
τήσῃ τὸ χαλάζι. Ἐκείνη στεκότανε ὀρθή στὴν πόρτα, σταυροκοπιότα-
νε καὶ ἔλεγε:

«Καλημέρα» Θέμ' ἔεκολ. . . .»

Ἦταν οἱ δόλιες θεοφοβούμενες μὰ βρίζανε τὸ Θεὸ χωρὶς νὰ τὸ
καταλαβαίνουν.

«ΑΛΑΤΑΡΙΑΣ»

ειδησεις

επικαιροτητες

"Οπως και τή Λαμπρή, έτσι και στο πανηγύρι παρατηρήθηκε μεγάλη κο-
σμοσυρροή στο χωριό μας.

Χωριανί μας αλλά και ξένοι, από κάθε γωνιά της γης μαζεύτηκαν για να
χρρξψουν τίς κύκλες στο χωριό.

Γέμισαν τά σπίτια ανθρώπους σέ σημείο που σέ πολλά να δημιουργηθεί ό-
ξύτατο πρόβλημα ύπνου με συνέπεια πολλοί να βολευτούν όπως - όπως.

Τά όργανα από τήν περιοχή της Βόνιτσας, δέν ικανοποίησαν άφού παίζο-
ντας σέ ξεχωριστό στόλ, δέν μπορούσαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και στα
γούστα των των χωριανών μας, μερακλήδων και μή.

Οί «κύκλες», τό πατροπαράδοτο αυτό έθιμο του πανηγυριού, χρρεύτηκε και
τραγουδήθηκε φέτος με όρεκτή μεθοδικότητα, χάρις σέ μιá μικρή όργανωτική προ-
ετοιμασία. "Η συμμετοχή σ' αυτόν τόν γενικό χορό ήταν καταπληκτική, σέ σημείο
που να μή χωρά, ή πλατεία. "Οπως πάντα ό γενικός χορός έκλεισε με τό τριδίο,
που όπως ήταν φυσικό έκανε τόν κόσμο να γελάσουν.

"Ο καιρός όμως έκανε πάλι τήν ζημιá του, άφού τήν παραμονή του πανηγυ-
ριού έπιασε άδιάκριπη όροχή με συνέπεια ή θεατρική παράσταση που επρόκειτο να
δώσει τό "Ηπειρωτικό Θέατρο, ύστερα από πρόσκληση του Συλλόγου μας, στήν
πλατεία του χωριού, δέν μπόρεσε να γίνει: τό θράδυ παρά τήν άλλη μέρα τό πρωί.
Τήν παρακολούθησαν δέδοχα πολλοί χωριανί μας, αλλά όπως και να τό κάνουμε
μιá τέτοια παράταση και με τέτοιες συνθήκες δέν γίνεται τό πρωί και σέ άνοιχτό
χώρο.—

Γιά τή σωστή ενημέρωση της Κοινωνικής στήλης παρακαλούμε
τούς χωριανούς να μάς ενημερώνουν για κάθε κοινωνικό γεγονός της
οικογενείας τους ή συγγενικών προσώπων.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Βασιλικό μου τρίκλωνο

Βασιλικό μου τρίκλωνο και πατωφυλλιασμένο

θιαμένομαι, λογίζομαι τά που να σε φυτέψω.

Να σε φυτέψω στο βουνό, φοβάμαι τόν άέρα

Να σε φυτέψω σε στρατί, φοβάμαι απ' τούς διαβάτες.

Να σε φυτέψω σε βουνό, φοβάμαι απ' τόν άέρα

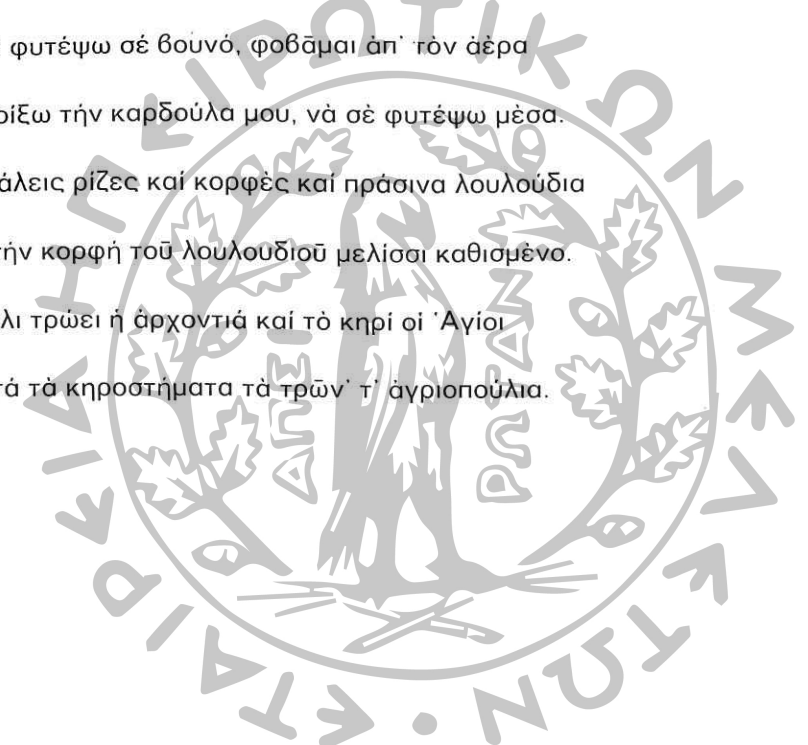
N' ανοίξω τήν καρδούλα μου, να σε φυτέψω μέσα.

να βγάλεις ρίζες και κορφές και πράσινα λουλούδια

και στην κοφή του λουλουδιού μελίσαι καθισμένο.

Τό μέλι τρώει ή άρχοντιά και τό κηρί οι "Αγίοι

κι αυτά τά κηροστήματα τά τρών' τ' άγριοπούλια.

ΟΙ ΣΚΛΟΥΠΙΩΤΕΣ ΜΑΣΤΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Σάν ἔφταναν στὸν ἀντικειμενικό τους σκοπό δηλαδή στὸ μέρος πού ὑπολόγιζαν ὅτι θάβρισκαν δουλειὰ σταματοῦσαν γιὰ λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. Συνήθως σὲ κανένα ἐξωκκλήσι πού νᾶχει καί χαγιάτι. Νὰ ξεκουραστοῦν, νὰ βοσκήσουν τὰ ζῶα τους καί νὰ φρεσκαριστοῦν.

Ὁ ἀρχιμάστορας μαζί μ' ἓνα μάστορα ἔβαζαν τὰ καλὰ τους ξυρίζονταν καί πήγαιναν μέσα στὸ χωριό. Ἦταν καλὰ λαγωνικά καί ἤξεραν πού νὰ ρωτήσουν. Ἄν καί κατὰ κανόνα ἦταν ἐνημερωμένος ὁ μάστορας γιὰ τίς δουλειές καί πάντα πήγαινε προετοιμασμένος γιὰ παζάρια.

Σάν εὑρισκαν τὸ ἀφεντικό πού ἤθελαν κουβέντιαζαν ἔκλειναν τὴ δουλειά, καί στὸ τέλος ἐπισφράγιζαν τὴ συμφωνία μὲ λίγα ρακιά καί κάνα κοκορέτσι. Χαρούμενοι πιά γύριζαν στήν παρῆα ν' ἀναγγεῖλουν τὸ εὐχάριστο.

— Παιδιά κλείσαμε μιά καλὴ δουλειά. Ἐλπίζω νὰ ξεκαλοκαιριάσουμε ἐδῶ καί νὰ μὴ βρεθοῦμε στήν ἀνάγκη νὰ φύγουμε. Ἐτοιμαστῆτε νὰ πᾶμε. Τὸ ἀφεντικό μᾶς ἔχει μέρος γιὰ ὕπνο.

Τὸ στέκι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦταν ἀχούρι, δίπλα στὴ δουλειά. Ἐκεῖ ὁ καθένας ἔφτιανε τὸ κρεβάτι του, κρέμαγε τὰ ρούχα του σὲ κᾶνα καρφί καί κοντολογὴς τακτοποιοῦσε τὰ λίγα πράγματά του.

Μέσα στὴ συμφωνία ἦταν καί τὸ φαγητό.

Ἄν τὸ ἀφεντικό ἦταν καλὸς ἄνθρωπος καί φιλότιμος, περνοῦσαν ὠραία ἀπὸ φαγητό. Ἄν ἦταν κανένας στριμένος καί δύστροπος τότε πήγαινε καπνὸς τὸ φασόλι. Ἀλλὰ δὲν βαριέσαι ἔλεγε ὁ μάστορας «Ὅτι κάνεις πάθεις — καρδιά μὴ σὲ πονέσει».

Δηλαδή ἀνάλογη ἦταν καί ἡ δουλειά πού τοῦκαναν. Αὐτὸ τῷξεραν τ' ἀφεντικά καί πάντα περιποιούνταν τοὺς μαστόρους. Ἦξεραν ἀπὸ νωρίς τί θὰ φᾶνε. Στέλνανε μὲ τρόπο τὸ μῖκρότερο παιδί νὰ δεῖ τί μαγειρεύει ἡ κυρά. Τὸ παιδί μετέφερε τὴν εἶδηση. Ἡ συνενόηση γινόταν στὴ γλῶσσα τῶν μαστόρων. Στά κουδαρίτικα. Καί ἔτσι δὲν ἔπαιρνε χαμπάρι κανένας.

— Ἡ ζιάννα μπραβίζ ὄρματο μάνο σήμερα, μπραβίζ μίχους.

— Ἡ κυρά φκιάχνει σήμερα καλὸ φαγητό, φκιάχνει κρέας.

Εἶναι παροιμιώδης ἡ πολυφαγία τῶν μαστόρων. «Τρώει σάν μάστορας» λένε. Ἀλλὰ καί καλοφαγάδες.

Τὰ βράδια ὅταν συγκεντρωνόταν γύρω ἀπὸ τὴ φωτιά γιὰ τὸ βραδυνο τους φαγητό, διηγοῦνταν ὠραία ἀνέκδοτα. Ὠραίες ἀλλὰ τολ-

μηρὲς ἱστορίες. Μερικοὶ ἀπὸ δαύτους εἶχαν καταπληκτικὴ ἀφηγηματικότητα. Ἔκαναν ὠραία πειράγματα μεταξύ τους. Προσπαθοῦσαν νὰ ὁμορφύνουν τὴ σκληρὴ ζωὴ τους, ὅσο μποροῦσαν.

Τὰ κουδαρίτικα πού ἀναφέραμε εἶναι ἡ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν μαστόρων, τῶν κουδαραίων.

Ὅπως ἀναφέρει ὁ ἀείμνηστος Χρῆστος Σούλης, πού ἀσχολήθηκε μὲ τὰ Κουδαρίτικα καί δημοσίευσε εἰδικὴ μελέτη καί γλωσσάριο στὰ Ἑπειρωτικὰ χρονικά, τὰ Κουδαρίτικα τῶν χωριῶν τῆς Κόνιτσας εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ Κουδαρίτικα πού μιλάνε στὰ Χουλιαροχώρια. Καί αὐτὰ πάλι διαφέρουν ἀπὸ ἐκεῖνα πού μιλιοῦνται στὰ Τζουμερκοχώρια. (Πράμαντα, Κτιστάδες, Ἀμπέλοχωρι, Κουκούλια κᾶ).

Στὸ τέλος ἀναφέρουμε τὰ Κουδαρίτικα πού συγκεντρώσαμε ἀπὸ παλιούς μαστόρους Σκλουπιῶτες καί εἰδικὰ ἀπὸ τὸν Βαγγέλη Παπαῖωάννου. Ὅπως θὰ δεῖ ὁ ἀναγνώστης εἶναι πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ Κουδαρίτικα πού μιλάνε τὰ Χουλιαροχώρια. Ἐπίσης διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ Κουδαρίτικα τῶν Κτιστάδων καί ἄλλων χωριῶν τῶν Τζουμερκῶν, γιατί στὰ Κουδαρίτικα αὐτὰ εἶναι μέσα πολλὲς λέξεις ἀπ' τὰ Καλατζίτικα καί τὰ Ραφτάδικα.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ λεξιλόγιο γράφουμε καί λίγο διάλογο νὰ πάρει μιὰ νεύση ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τὴ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν Κουδαραίων, τὰ Κουδαρίτικα.

Σάν τελείωσαν τὴ δουλειά - πάντα τὰ κατάφερναν μέσα τοῦ Νοεμβριοῦ νὰ τελειώσουν - γύριζαν στὸ χωριό. Γύριζαν ἀφοῦ περνοῦσαν ἀπὸ κανένα ἀστικό κέντρο γιὰ νὰ πωρτίσουν γιὰ τὴν οἰκογένεια. Ρούχα, τρόφιμα καί ὅτι ἄλλο εἶχε ἀνάγκη τὸ σπίτι. Ἀναμφισβήτητα ἦταν στοργικοὶ καί καλοὶ οἰκογενειάρχες.

Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ Νοέμβριο μέχρι ἀρχὲς τοῦ Δεκεμβριοῦ γύριζαν ὅλοι. Τὸ χωριό τότε ἦταν ὅλο ζωὴ καί γεμάτο ζωντάνια. Τότε γινόταν τὰ περισσότερα γλέντια. Οἱ περισσότεροι γάμοι καί οἱ περισσότερες ἀρραβῶνες.

Οἱ πιο πολλοὶ νέοι ἀρραβωνιάζονταν πρὶν πᾶνε στρατιῶτες καί μετὰ τὸ στρατιωτικὸ γινόταν ὁ γάμος. Πολλὲς φορές ὅμως ὁ γάμος γινόταν καί πρὶν τὸ στρατιωτικὸ. Ἀμέσως γεννᾶται τὸ ἐρώτημα. Γιατί τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ μας παντρεύονταν τόσο μικρά;

Οἱ λόγοι πού τόσο μικροὶ παντρεύονταν οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ μας εἶναι πολλοί. Θὰ ἀναφερθῶ μόνο στὸ σπουδαιότερο, γιατί ἔχει σχέση μὲ τὸ ὅλο θέμα πού καταπιστήκαμε.

Ὁ σπουδαιότερος λόγος εἶναι ἡ ἐκμάθηση τῆς τέχνης Μόλις τελειωναν τὸ δημοτικὸ σχολεῖο τὰ παιδιά ἐπαιρναν τὸ δρόμο τῆς βιοπάλης. Ὁ πιο βολικός ἀλλὰ καί ὁ πιο δραματικός, γιὰ τὸ μικρὸ βιοπά-

λεστη, ήταν της κοπάνας. "Υστερα από δύο τρία χρόνια άφου' μεγάλω-
νε τὸ μικρὸ παιδί καί γινόταν ἑφηβος ἔπρεπε νάρχισι νά μαθαίνει
νά χτίζει «νά μπεῖ στὸν τοῖχο».

Ἄλλα τήν τέχνη ὅμως τήν κράταγαν Ζηλότυπα οἱ καλοὶ μαστόροι
καί δὲν τήν ἔδειχναν. Γιά νά σοῦ δείξουν ἔπρεπε νᾶσαι γυιός, ἀδελ-
φός ἢ πολὺ στενός συγγενής. Σέ ἐνάντια περίπτωση τὸν χρησιμοποιοῦσαν
γιὰ ἐργάτη, γιά τήν κοπάνα. Καί ἔχουμε τέτοια παραδείγματα
ὀρφανά παιδιά, ἀπροστάτευτα, ἔμειναν διὰ βίου λασπόπαιδα ἐργάτες δη-
λαδῇ. "Αν ὅμως ὁ μάστορας εἶχε κοπέλλες τῆς παντρεῖας καί σχεδόν
τότε ὅλοι εἶχαν γιατί ἦταν πολύτεκνοι, καλοῦσε τὸ παλληκάρι καί
τοῦλεγε: «Θέλεις νά ξελασπώσεις; Θέλεις νά μπεῖς στὸν τοῖχο καί νά
γίνεις ἕνας καλὸς μάστορας; "Αν θέλεις μπορῶ ἐγὼ νά σέ κάνω πρῶ-
το μάστορα καί νά σέ βοηθήσω ἂν γίνεις γαμπρός μου. Καί τοῦταζε
τήν κοπέλλα του. "Αλλο πού δὲν ἤθελε τὸ παιδί. Τὰ κανόνιζαν ὅλα
καί ὅταν τὸν χειμῶνα γύριζαν στὸ χωριό γινόταν οἱ ἀρραβῶνες. Καί
ἀπὸ τότε τὸ λασπόπαιδο ἔμπαινε στὸν τοῖχο. Καί σιγὰ σιγὰ ἐξελίσσο-
νταν σὲ μαστόρα. Καί δὲν ἦταν εὐκολο πρᾶγμα νά μάθεις, ἐάν δὲν σοῦ
δείξει κάποιος πῶς νά χτίσεις, πῶς νά πελεκίσεις, τοὺς ἄμορφους ἐ-
κείνους πέτρινους ὄγκους, καί νά τοὺς φτιάσεις ὠραίες γωνιασμένες
πέτρες. Πῶς νά σχεδιάσεις. Καί τέλος νά μάθεις τόσα καί τόσα μυ-
στικά τῆς δουλειᾶς.

Εἶναι διαπιστωμένο ὅτι μαστόροι πού εἶχαν φημισμένους πατερά-
δες τεχνίτες ἔγιναν καί αὐτοὶ καί τὰ παιδιὰ τους καλοὶ τεχνίτες. Εἶναι
φανερὸ ὅτι τὰ μυστικά τῆς δουλειᾶς τὰδειχναν μόνο στὰ παιδιά τους.
...Καί ὅλα αὐτὰ γινόταν μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνοιξῆς. Σάν ἔανοιγε ὁ
καιρὸς καί ἀφου' ἔκαναν τίς πιὸ σπουδαίες ἀγροτικές δουλειές ἔπαιρ-
ναν πάλι τὸ δρόμο τῆς ξενειτιάς. Καί πάλι τὸ δρόμο τῆς σκληρῆς δου-
λειᾶς.

Προσπάθησα ὅσο μοῦ ἦταν δυνατό νά περιγράψω τὴ Ζωή καί τίς
συνήθειες τῶν μαστόρων τοῦ Σκλούπου. Στούς παλιούς νά θυμῶσω
τίς παλιές ἐκείνες μέρες καί στοὺς νέους νά μάθουν τὴ Ζωή τῶν μα-
στόρων τοῦ χωριοῦ μας.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐργασία αὐτὴ ἔχει τίς ἐλλείψεις της.
"Οτι τὸ θέμα πού καταπιάστηκα εἶναι μεγάλο καί ἔχει λαογραφικὸ ἐν-
διαφέρον. Εὐχομαι νά καταπιασθεῖ μετ' αὐτὸ θέμα αὐτὸ ὁ ἀρμοδιότερος.
Στὴ συνέχεια παραθέτω ὅσες λέξεις συγκέντρωσα ἀπὸ τοὺς μαστό-
ρους τοῦ Σκλούπου μετ' αὐτὴν προφορὰ τους.

Στὴν προσπάθεια αὐτὴ μετ' ἐβοήθησαν ὁ Γιώργος Ἀναστασίου ὁ
δάσκαλος Βασίλης Παπαδημητρίου καί ὁ βετεράνος μαστορας τοῦ
χωριοῦ μας Βαγγέλης Παπαϊωάννου τοὺς ὁποίους εὐχαριστῶ.

Συνεχίζεται

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Ἀφιετηρία Ἀναγέννησης τοῦ χωριοῦ μας ὁ δρόμος
Ἀμπελοχώρι — Πολιτσά — Φανερωμένη.

Μιά μεγάλη μέρα, μιὰ μέρα ἱστο-
ρική γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ μας, μπο-
ρεῖ νά χαρακτηριστεῖ ἡ μέρα ἐκείνη,
πού πᾶσθηκε ὁμόφωνα ἀπὸ τὰ μέλη
τοῦ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου ἡ ἀπόφασις νά
ἀρχίσῃ ἡ διάνοιξις τοῦ δρόμου, ἀπὸ
τὸ χωριὸ μέχρι τὴν Πολιτσά.

Πέρυσι τὸν Σεπτέμβριον, ὁ συχωρια-
νός μας καί κορυφαῖος παράγων τῆς
Ἑταιρείας «ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ» ΧΡΗ-
ΣΤΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ, ἔθεσε στὴ διάθε-
σιν τοῦ Συλλόγου καί τῆς Κοινότητος
μιὰ Μπυλντόξα, προκεκμενὴ νά χρη-
σιμοποιηθεῖ γιὰ κάθε εἶδους ἐργασία,
πού θὰ ἐξυπηρετοῦσε τὸ σύνολο τῶν
κατοίκων τοῦ χωριοῦ μας.

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου ἔχοντας τὸ
θεωρημένο αὐτὸ καί λαμβάνοντας ἀπό-
ψη ὑπόψιν ὅτι:

— Ὁ χαιριστὴς τῆς Μπυλντόξας εἶχε
ἐξασφαλιστεῖ ἀπὸ τὸ τεχνικὸ Γραφεῖο
τοῦ ΛΕΥΤΕΡΗ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

— Ἡ μεταφορά τοῦ πετρελαίου ὁμοίως
ἀπὸ τὸ χωριανὸ μας Ἐργολάβον Μη-
χανικὸ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

— Ἡ μελέτη - χάραξις τοῦ δρόμου Ἀ-
μπελοχώρι - Φανερωμένη τοῦ μηχανι-
κοῦ Καλκωντάρη ἀπὸ τὸ 1961, ὅ-
πως.

- Πολλὰ μέλη αὐθόρμητα ἐκδηλώνουν
τὸ ἐνδιαφέρον νά βοηθήσουν σὲ ὅ,τι
χρειαστεῖ.

— Τὸ ἡθικὸ καί ἡ πίστις στὴν πρα-

γμάτωση τοῦ σκοποῦ, εἶχαν ἐδραιω-
θεῖ στὴν καρδιά ὅλων σχεδόν τῶν με-
λῶν μας, πῆρε τὴ μεγάλη ἀπόφασις
τῆς διάνοιξης τοῦ δρόμου μέχρι τὴν
Πολιτσά. Ἦδη μετ' αὐτὴν θέλησὶ μας, μετ'
τὴν ὁμαδικὴν βοήθειαν, καί μετ' αὐτὴν φιλό-
τιμες προσπάθειες ὅλων μας καί ἰδι-
αίτερα τοῦ χαιριστῆ ΠΑΝΟΥ ΝΤΟΥ-
ΚΑ, κατορθώσαμε νά ἀνοίξουμε ἕνα
δρόμο πλεόν τῶν 6 χιλιομέτρων καί
κατὰ τίς ἐκτιμήσεις τῶν ἐργολάβων ἡ
διάνοιξις αὐτὴ εἶναι τῆς τάξεως τῶν
15.000.000 δραχμῶν.

Τὸ ὄνειρό μας ἀλλὰ καί καθήκον
μας εἶναι νά συνεχιστεῖ ἡ διάνοιξις
μέχρι τὸ δημόσιον δρόμον Φανερωμένης,
πού δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4 χιλιόμετρα.
"Εστὶ μόνο θὰ ἐκπληρωθεῖ τὸ ὄνειρό
τῶν γονιῶν μας, πού πρωτοεκίνησαν
μετ' αὐτὴν καί τὸ φτιάξῃ.

Ἡ Κοινότης Ἀμπελοχωρίου καί
ὁ Σύλλογος τῶν Ἀπανταχῶν Ἀμπε-
λοχωριτῶν καλοῦν:

— Κάθε ἀριστερὸ Κρατικὸ φορὸν καί
κάθε ἐνδιαφερόμενον τῆς περιοχῆς νά
προβάλλῃ τὸ δίκαιον αἴτημά τους.

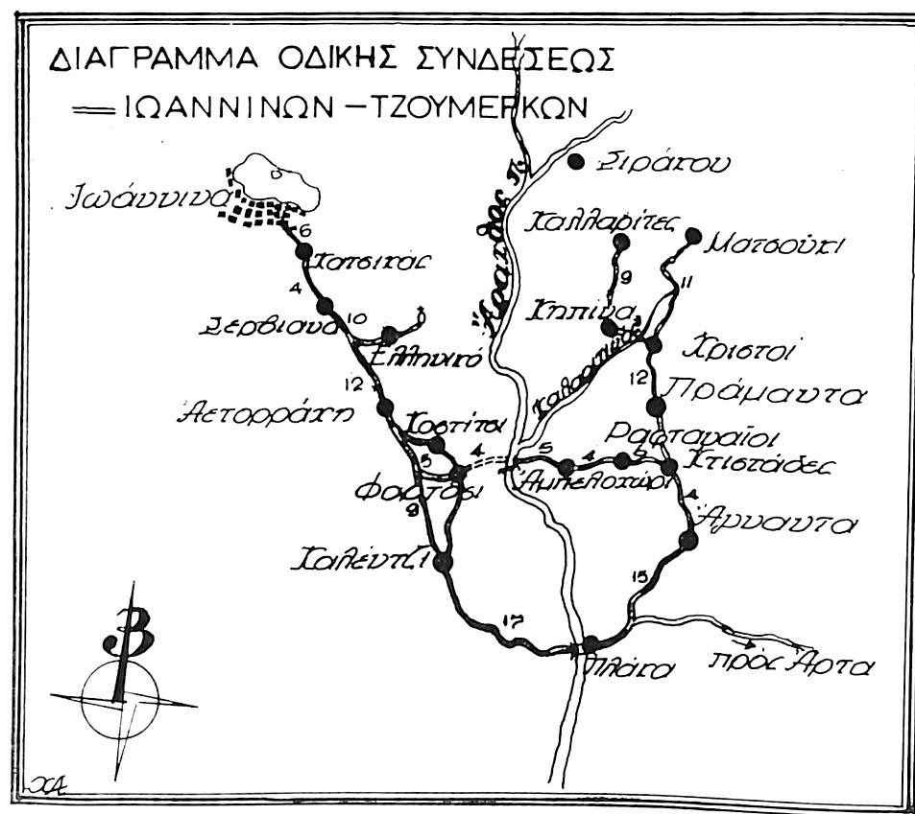
— Τὸν Ε.Ο.Τ. νά ἐνδιαφεροῖται γιὰ τὴν
διάνοιξιν αὐτοῦ τοῦ δρόμου. Εἶναι πλεόν
ἐν καιρὸς νά ἀσχοληθεῖ καί λίγο μετ'
τὴν περιοχὴ τῶν Τζουμέρκων, πού
κατὰ τὴ γνώμη μας, παρουσιάζουν
ἰδιαιτέρως ὁμορφίαν καί εἰδικὰ εὐχα-
ρίστιας, ἰδίως στὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Του-
ρισμοῦ καί τὴν αξιοποίησιν τῆς χαρᾶ-

δρας του Ἀράχθου, πού εἶναι περιζήτητη.

—Τίς Κοινότητες τῆς περιοχῆς, ἦτοι: Ραφτανάιοι, Κτιστάδες καί Πράμνιντα, καθώς καί τούς πολιτιστικούς Συλλόγους:

γους αὐτῶν, γιά τήν, ἀπό κοινού, προσπάθεια ἀποπερατώσεως τοῦ δρόμου.

Παραθέτουμε κατωτέρω πρόχειρο τοπογραφικό σκαρίφημα τῆς περιοχῆς:

ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Κοινότης Ἀμπελοχωρίου	100.000	Νικόλαος Δ. Σιώτος	5.000
Ἰωάν. Εὐαγ. Παπαϊωάννου	20.000	Χρήστος Δ. Ἀλεξίου	5.000
Χαρίλαος Δ. Τόλης	11.000	Χριστόδ. Κ. Πραμαντιώτης	5.000
Κων) νος Ἀπ. Νότης	9.000	Βασίλειος Στεργίου	5.000
Κων) νος Ἀπ. Πραμαντιώτης	6.000	Χρήστος Γ. Σπύρος	4.000
Κων) νος Δ. Ἀναστασίου	5.000	Βασίλειος Δημιός	3.000
Κων) νος Εὐαγ. Σιώτος	5.000	Νικόλαος Ἰ. Γέροντας	3.000

Ἀπόστολος Δ. Τόλης	3.000	Κων) νος Γρηγ. Πάνος	1.000
Ὀδυσσεύς Χρ. Ξεκάφωτος	3.000	Χαρίλαος Χρ. Γέροντας	1.000
Ἀθανάσιος Ν. Νασούλας	3.000	Δημήτριος Ἰ. Γιωτάκης	1.000
Παναγιώτης Ν. Πραμαντιώτης	2.000	Νικόλαος Ἀλ. Λάμπρος	1.000
Ἀθανάσιος Ἀπ. Πατσούρας	2.000	Ἀθηνᾶ Ἀλ. Παπανικολάου	1.000
Ἰωάννης Χρ. Σπύρος	2.000	Δημήτριος Ἰ. Παπαδημητρίου	1.000
Κων) νος Θ. Νίκος	2.000		550
Ἰωάννης Δ. Ἀναστασίου	2.000	Γεώργιος Σταύρου	500
Κων) νος Χρ. Γιωτάκης	2.000	Γεώργιος Ν. Σταύρου	500
Χρήστος Δ. Κόκκινος (Κούλας)	2.000	Ἰωάννης Δ. Γιωτάκης	500
Κων) νος Ἰ. Τριάντος	2.000	Χρήστος Δ. Γιωτάκης	500
Νικόλαος Ἀλ. Ἀναστασίου	2.000	Δημήτριος Κ. Ἐξαρχος	500
Κων) νος Δ. Τζουδάρας	2.000	Γεώργιος Εὐαγ. Τριάντος	500
Διάφορα ἀνών. μέλη τοῦ Συλ.	1.900	Γεώργιος Ν. Γέροντας	500
Νικόλαος Β. Νουτσόπουλος	1.500	Γεώργιος Κ. Ἀναστασίου	500
Βασίλειος Ἀθ. Κίτσος	1.500	Δημήτριος Χρ. Ἀναστασίου	500
Λάμπρος Π. Βλάχας	1.500	Ἰωάννης Ἀπ. Βλάχας	500
Ἐλευθέριος Ἰ. Γιωτάκης	1.500	Φάνης Δ. Σπύρος	500
Νικόλαος Ἀπ. Κόκκινος	1.300	Κων) νος Δ. Πατσούρας	500
Νικόλαος Ἀν. Ἀντωνίου	1.300	Ἰωάννης Χρ. Πανάξιος	500
Ἀπόστολος Ἰ. Γέροντας	1.000	Γεώργιος Χρ. Γέροντας	500
Εὐάγγελος Γκουργκούλης	1.000	Ἀντώνιος Γ. Γιωτάκης	500
Δημήτριος Ἰ. Γέροντας	1.000	Χρήστος Δ. Ἀναστασίου	500
Κων) νος Γ. Πραμαντιώτης	1.000	Γεώργιος Μπουμπουγιάννης	500
Δημήτριος Ν. Τζουδάρας	1.000	Γεώργιος Εὐαγ. Σιώτος	500
Νικόλαος Ἰ. Βλάχας	1.000	Χρήστος Κ. Ἐξαρχος	500
Ἀνδρέας Κ. Μπαλωμένος	1.000	Δημήτριος Γ. Βασιλείου	500
Χρήστος Εὐαγ. Σιώτος	1.000	Ἀντώνιος Χρ. Μπαλωμένος	500
Ἐλευθέριος Κ. Ἐξαρχος	1.000	Κων) νος Χρ. Νίκος	500
Λουκία Χρ. Πραμαντιώτης	1.000	Βασίλειος Γ. Βασιλείου	500
Βασίλειος Δ. Τόλης	1.000	Γεώργιος Χρ. Μητροχώστας	500
Βασίλειος Γ. Πάνος	1.000	Χρήστος Κ. Ἀθανασίου	500
Παναγιώτης Δ. Παπαδημητρίου	1.000	Δημιός Κ. Τζουδάρας	500
Παπα-Κώστας Ἰ. Μπαλωμένος	1.000	Βασίλειος Χρ. Νουτσόπουλος	500
Γεώργιος Δ. Βασιλείου	1.000	Ἰωάννης Χρ. Παπαχρήστος	500
Δημήτριος Κ. Πρασκευᾶς	1.000	Κων) νος Δ. Βλάχας	500
Βασίλειος Δ. Παπαδημητρίου	1.000	Ἀπόστολος Εὐαγ. Παπαϊωάννου	500
Παντελής Χρ. Νουτσόπουλος	1.000	Νικόλαος Δ. Σπύρος	500
Νικόλαος Χρ. Νουτσόπουλος	1.000	Γεώργιος Δ. Πραμαντιώτης	500
Κων) νος Γ. Πάνος	1.000	Ἰωάννης Σωτ. Κίτσος	500

Ἀνδρέας Γρηγ. Πάνος	500
Σωτήριος Χρ. Ἀναστασίου	500
Νικόλαος Γ. Πραμαντιώτης	500
Χρήστος Ἀπ. Τζουδάρας	500
Ἀθανάσιος Χρ. Νίκος	500
Ἰωάννης Ν. Πραμαντιώτης	500
Ἀρχιλλέας Δ. Ἀντωνίου	500
Ἰωάννης Χαρ. Μπαλωμένος	300
Ἰωάννης Κ. Νοῦτσος	300
Ἀλέξης Ν. Λάμπρος	250
Κων) νος Σωτ. Ἐξαρχος	250
Ἀπόστολος Δ. Σιώτης	200
Ἀπόστολος Κ. Τόλης	200
Εὐάγγελος Γ. Σιώτης	200
Βασίλειος Χαρ. Μπαλωμένος	200
Ἰωάννης Χρ. Σιώτης	200
Κων) νος Δ. Νουτσόπουλος	150
Ἐλευθέριος Βασιλείου	100
Σωτήριος Κ. Τζουδάρας	100

Ἐπίσης οἱ παρακάτω Ραφτανίτες πρόσφεραν τὰ ἑξῆς:

Χρήστος Ι. Χρηστογιάννης	500
Κων) νος Χαρ. Κολιός	500
Κων) νος Ἀρ. Τσέκας	500
Γεώργιος Β. Κούρτης	500
Θωμάς Δ. Τσέκας	500
Θεόφιλος Δ. Παπαδημητρίου	500
Νικόλαος Κ. Λάμπρος	500
Βασίλειος Ἀθ. Μπουρνάκας	500
Εὐάγγελος Κ. Χρηστογιάννης	500
Σωτήριος Χαρ. Εὐθυμίου	500
Νικόλαος Κ. Τσαχρήτσας	500
Χρήστος Κ. Χρηστογεωργίου	500

Πολλοὶ εἶναι οἱ τεχνικαὶ χωριανοὶ

ποῦ ἐκλήθησαν καὶ μὲ προσφορά ἐργασίας. Ὁ ὑπομηχανικός ΝΙΚΟΣ ΣΙΩΤΟΣ καὶ ὁ ἐργοληγὴς ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΙΟΥΡΗΣ στή χάριξ τῶν δρόμων. Ὁ ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ εἶχε τὴν φροντίδα τῆς μεταφοράς τῶν πετρελαίων.

Πολλοὶ σπουδαῖοι ἐκδηλώσεις τοῦ Συλλόγου.

Μὲ πρόσκληση τοῦ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου, πρὸς τὸν ὀργανισμό Ἑπειρωτικοῦ Θεάτρου, δόθηκε θεατρικὴ παράσταση στὸ χωριὸ μας «Οἱ τρικλῆτοι» τῆς Πηνελόπης.

Λόγω τῆς βροχῆς, ἡ προγραμματισθεῖσα γιὰ τὴν παραμονὴ τῶν ὁράδων παράσταση, ἔγινε τὸ πρωὶ τῆς πρώτης μέρας τοῦ πανηγυριοῦ μας.

Ἄν καὶ τὸ φῶς τῆς μέρας μείωνε τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἠθοποιῶν καὶ τὴν θεαματικότητά τῶν κινήσεων αὐτῶν, ἐντούτοις ἡ βλῆ ἐμφάνισεν τοῦ θεάσου ἡλικίαν ἄφθογγο καὶ ἄφισε ἄριστες ἐντυπώσεις σ' ὅλους σχεδὸν τοὺς χωριανούς ποὺ παρακολούθησαν τὴν παράστασιν.

Στὴν ἀρχὴ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἀφ' οὗ καλοσῶρισε τοὺς ἠθοποιούς καὶ εὐχαρίστησε τὸ Δ.Σ. τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἑπειρωτικοῦ Θεάτρου εἶπε σὲ σύντομὴ ὁμιλία του.

«Στὴ δραστηριότητά τῆς πολιτιστικῆς ἐκφρασῆς τοῦ Συλλόγου μας, προστίθεται καὶ ἡ σημερινὴ θεατρικὴ παράστασις, ποὺ δίνεται ἀπὸ τὸν Ο.Η.Θ. Ὅλοι οἱ Ἀμπελοχωρίτες χαίρετιζομε μὲ ἐνθουσιασμό τὴν ἀπόφασιν αὐτὴ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὄργανισμοῦ. Εἶναι γνωστὸ πῶς οἱ ἐκδηλώσεις αὐτῆς, στοχεύουν στὴ διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς θεατρι-

κῆς παιδείας καὶ συμβάλλουν στὴν πολιτιστικὴ καὶ μορφωτικὴ ἀνοδοῦ τοῦ κοινοῦ. Φορέας ὅμως μεταδόσεως τῶν ἀνεκτίμητων αὐτῶν ὑπηρεσιῶν γιὰ τὸ Ἑπειρωτικὸ κοινὸ εἶναι τὸ Ἑπειρωτικὸ Θέατρο, ποὺ εἶναι σήμερα κοντὰ μας.

Εὐχαριστοῦμε, λοιπόν θερμὰ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιον τοῦ Ὄργανισμοῦ, καθὼς καὶ ὅσους ἔχουν ἀμεση σχέση μὲ τὴν παραγωγὴ καὶ παρουσίαν τῆς σημερινῆς θεατρικῆς παράστασης».

Ἐκ μέρους τοῦ Ο.Η.Θ., μίλησε ἡ κυρία Μιμήκα Τόλη. Εὐχαρίστησε τὸ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου μας γιὰ τὴν πρό-

σκλησιν καὶ ἀνέπτυξε γιὰ λίγο τοὺς σκοπούς καὶ τὴν προσφορά τοῦ Ἑπειρωτικοῦ Θεάτρου στὸ Ἑπειρωτικὸ Κοινὸ.

—Πραγματοποιήθηκε μὲ συμμετοχὴ ἄνω τῶν 40 μελῶν τοῦ Συλλόγου μας ἡ μεγάλη ἐκδρομὴ πρὸς Γιουγκοσλαβία - Ρουμανία - Βουλγαρία. Οἱ φυσικὲς ὁμορφιὲς τῶν χωρῶν καὶ ἡ νοστορπία τῶν λαῶν, ἄφησαν ἄριστες ἐντυπώσεις στοὺς ἐκδρομεῖς. Ἐννέα ἡμέρες ξεγνοιασιάς καὶ οἰκογενειακῆς χαρᾶς ἔζησαν τὰ μέλη μας στὴν πετυχημένη αὐτὴ ἐκδρομὴ τοῦ Συλλόγου μας.—

ΛΥΣΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟΥ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. ΤΣΙΑΠΟΓΚΑ
2. α-ΣΚΕΛΟΣ, β-ΑΝ
3. α-ΙΕΡΑ, β-ΥΝΙΑ
4. α-ΑΤ, β-ΤΑ, γ-ΑΠ
5. ΚΟΚΑΛΙΑΡΑ
6. α-ΡΑΣΑ, β-ΝΗΕΗ
7. α-ΤΙΡ, β-ΙΣΤ
8. ΔΙΑΟΛΟ
9. α-ΣΑΑ, β-ΛΑΣΠΗ

ΚΑΘΕΤΑ

1. ΤΣΙΑΚΑΣ
2. α-ΣΚΕΤΟΣ, β-ΔΑ
3. α-ΡΕΙ, β-ΚΑΡΙΑ
4. ΑΛΑΤΑΡΙΑ
5. α-ΠΟ, β-ΛΑ, γ-ΤΟΛ
6. α-ΟΣΑ, β-ΙΗ, γ-ΛΑ
7. ΑΞΙΟΣ
8. ΚΑΝΑΡΗΣ
9. ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ

Τὸ σταυρόλεξο ἀναβάλλεται γιὰ τὸ ἐπόμενο τεῦχος ἐπεὶδὴ παρουσιάστηκε τὴν τελευταία στιγμὴ ἐπικαίρη ὕλη.

ΒΕΡΒΕΡΙΤΣΑ

(ΑΠΟ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΜΑΣ)

“Ένα ώραϊο καὶ γραφικὸ ἔθιμο τοῦ χωριοῦ μας ποὺ ὅπωςδήποτε οἱ ρίζες του χάνονται βαθειὰ μέσα στὸ χρόνο ἦταν καὶ τὸ ἔθιμο τῆς Βερβερίτσας.

Δὲν ξέρω σὲ ποιά ἄλλα χωριά τῆς περιοχῆς μας ὑπῆρχε. Τώρα βέβαια οὔτε καὶ στὸ δικό μας ὑπάρχει, καὶ ἴσως οἱ νεώτεροι νὰ μὴν τὸ γνωρίζουν.

Γιατὸ τὸ καταγράψω σὰν λαογραφικὸ ὑλικὸ τοῦ χωριοῦ μας, νὰ ἐνημερωθοῦν οἱ νεώτεροι, ἀλλὰ καὶ γιὰ ἐμπλουτισμὸ τῆς Ἑλληνικῆς λαογραφικῆς βιβλιογραφίας.

Τὸ ἔθιμο αὐτὸ δὲν εἶναι πανελλήνιο, συναντιέται στὴ Μακεδονία, Στερεὰ Ἑλλάδα, Θεσσαλία καὶ σὲ λίγα χωριά τῆς Ἠπείρου. Ὅπως ἀναφέρεται αὐτὸ τὸ ἔχουν καὶ ἀρκετοὶ λαοὶ τῆς Βαλκανικῆς.

Τὸ ἔθιμο τῆς Βερβερίτσας ἔχει σχέση μὲ τὴν καρποφορία τῆς γῆς.

Σὲ καιροὺς μεγάλης ἀνομυρίας οἱ χωριανοὶ μας βρίσκονταν σὲ ἀπόγνωση. Γιατὶ τὰ λίγα σπαρτὰ καὶ τὰ κηπευτικὰ ποὺ ἦταν δυνατόν νὰ καλλιεργήσουν στὰ ψωμοτόπια τοῦ χωριοῦ μας ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὸ ἐάν ὁ Θεὸς θὰ βρέξει.

Ὅταν ἔσπερναν τὰ χωράφια ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες συχνὰ ἀκούγονταν οἱ ἐκκλήσεις ποὺ ἔκαναν οἱ γυναῖκες τοῦ ὕχωριοῦ μας.

«Κυρά μου Παναγία μ’ ρίξε μιὰ βροχὴ
καὶ ἡ γῆ θὰ φέρω στὴ χάρη σου...»

“Ἄν παρ’ ὅλες τίς προσευχὲς καὶ παρακλήσεις ὁ Θεὸς δὲν ἔβρεχε τότε γινόταν ἡ ἐπιστράτευση τῆς Βερβερίτσας. Ἡ μᾶλλον οἱ μεγαλύτεροι παρότρυναν τὰ παιδιὰ γιὰ τὴ Βερβερίτσα.

«Κάντε ὥρὲ παιδιὰ τὴ Βερβερίτσα μὰ καὶ
μας λυπηθεῖ ὁ Θεὸς καὶ μᾶς ρίξει καμιά βροχὴ...»

Τὶ ἦταν ἡ Βερβερίτσα λοιπόν; Μαζεύονταν πολλὰ παιδιὰ καὶ ἐντυναν ἓνα μὲ χόρτα, κισσοὺς, ἀγρόμπελες, γρούπινα καὶ τὸ στόλιζαν μὲ λουλούδια.

Ἀπὸ τὸ κεφάλι μέχρι τὰ πόδια ἦταν ὅλο ντυμένο μὲ χόρτα

Ἀπὸ τὸ κεφάλι μέχρι τὰ πόδια ἦταν ὅλο ντυμένο μὲ χόρτα καὶ μόνο μιὰ ἀνθρώπινη σιλουέτα χορτάρινη διακρίνονταν. Τότε τὸ ἔβαζαν μπροστὰ καὶ πίσω τὰλλα τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ περνοῦσαν ἀπ’ ὅλα τὰ σπιτία τραγουδώντας.

Βερβερίτσα περπατεῖ

Τὸ Θεὸ παρακαλεῖ

Θεέ μου βρέξε μιὰ βροχὴ
μιὰ βροχὴ καλὴ καλὴ
γιὰ νὰ γίνουν τὰ σιτάρια
τὰ σιτάρια τὰ κριθάρια
τοῦ Θεοῦ τὰ πολυσπόρια.

Στὰ σπιτία ποὺ περνοῦσαν, οἱ νοικοκυρὲς μὲ εὐχαρίστηση δέχονταν τὰ παιδιὰ καὶ ἔριχναν πάνω στὸ παιδί ποὺ ἦταν ντυμένο βερβερίτσα ἓνα τσουκάλι νερό μὲ τὴν εὐχὴ νὰ βρέξει. “Ἐδιναν χρήματα καὶ κανένα αὐγό.

Ὅσο καὶ νὰ προφύλαγαν τὰ χόρτα ποὺ ἦταν ντυμένο τὸ παιδί στὸ τέλος γινόταν μούσκεμα.

Τὰ παιδιὰ Ζοῦσαν τίς ἀγωνίες τῶν μεγάλων καὶ εἶχαν συνειδητοποιήσει τὴ μεγάλη σημασία τῆς βροχῆς γιὰ τὴν καρποφορία. Γι’ αὐτὸ ἡ περιφορὰ τῆς Βερβερίτσας γινόταν μὲ σοβαρότητα καὶ μὲ τελετουργικὸ τρόπο.

Εἶχαν τὴν ἐντύπωση ὅτι κάνουν κάτι σοβαρὸ καὶ δὲν τῶριχναν στὸ καλαμπούρι.

Δὲν γεννᾶται Ζήτημα ὅτι εἶναι ἔθιμο ἀρχαῖκὸ καὶ ἐπέζησε μέχρι τίς μέρες μας.

Κάτι παρόμοιο μὲ τὸ ἔθιμο τῆς Βερβερίτσας ἦταν καὶ οἱ Ρωμαϊκὲς γυμνοποδίες, ὅπως ἀναφέρεται στὴ λαογραφία ὅπου νέοι καὶ νέες ξυπόλυτοι πήγαιναν στὸ Καπιτώλιο καὶ παρακαλοῦσαν τὸν Δία νὰ βρέξει φωνάζοντας.

— ὕσον ὕσον ὦ φίλε Ζεῦ

— Βρέξε βρέξε ὦ προστάτη μας Δία

Τὰ χόρτα ποὺ ἦταν ντυμένο τὸ παιδί Βερβερίτσα συμβόλιζαν τὰ σπαρτὰ καὶ γενικὰ τὴ βλάστηση τῆς γῆς, καὶ τὸ νερό, ποὺ ἔριχναν οἱ νοικοκυρὲς στὴ Βερβερίτσα ἡ ἐπίκληση γιὰ βροχὴ.

“Ἄν ὕστερα ἀπὸ τὴν περιφορὰ τῆς Βερβερίτσας καὶ τὸ ξελαρύγισμα τῶν παιδιῶν τῶφερνε ἡ σύμπτωση νὰ βρέξει δὲν γεννᾶται Ζήτημα τὸ ἀπέδιδαν οἱ ἄνθρωποι στὴ Βερβερίτσα. Καὶ ἴσως σὲ κάτι τέτοιες συμπτώσεις νὰ ὀφείλεται ἡ διάσωση αὐτοῦ τοῦ ἔθιμου μέχρι τίς μέρες μας.

Καὶ ὅταν λέω μέχρι τίς μέρες μας ἐννοῶ μέχρι τὸν τελευταῖο Μεγάλο πόλεμο ποὺ ἡ ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας πήγαινε μὲ βῆμα σημειωτὸν. Μετὰ τὸν πόλεμο ἡ ἀνθρωπότητα βαδίζει γοργὰ καὶ μὲ ρωμαλέα βήματα πρὸς τὴν πρόοδο, βλέπει τὰ πράγματα μὲ ἄλλο μάτι ἀληθινό, καὶ οἱ Βερβερίτσες καὶ οἱ ἄλλες δισηϊδαιμονίες χάνονται. Δὲν ἀπομένει ἄλλο παρὰ νὰ τὰ καταγράψουμε γιὰ μελέτη ἐρευνητῶν.

ΚΩΣΤΑΣ Δ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

1. Ἀπόστολος Ι. Σιώτος απέκτησε αγόρι.
2. Ἡ Μάνθα Πραμαντιώτη - Ρόκου απόκτησε κόρη.

ΓΑΜΟΙ

Τέλεσαν τούς γάμους τους οἱ παρακάτω χωριανοί μας.

1. Ὁ Ἰωάννης Δημ. Ἀναστασίου με τήν Σταυρούλα Ζήνα ἀπὸ Βροντισμένη Ἰωαννίνων.
2. Ἡ Αἰκατερίνη Δημ. Ἀναστασίου με τόν Παναγιώτη Γεωργούλη ἀπὸ τήν Καρδίτσα.
3. Ἡ Ἀλεξάνδρα Εὐαγ. Σιώτου με τόν Ἀνδρέα Δευτεραῖο ἀπὸ τήν Λευκάδα.
4. Ὁ Δημήτριος Κων. Ἀναστασίου με τήν Εὐφροσύνη Δ. Καραμάνη ἀπὸ τήν Μεσοποταμίᾳ Ἀρκαδίας.
5. Ἡ Δέσποινα Γεωργ. Ἐξάρχου με τόν Δημήτριο Γαστεράτο ἀπὸ τήν Κέρκυρα.

ΘΑΝΑΤΟΙ

1. Ὁ Χρῆστος Κων. Γιωτάκης 88 χρονῶν πέθανε στίς 24)7)80 καί τάφηκε στοῦ Ἀμπελοχώρι.
2. Ὁ Νίκος Παπᾶς (γιός Ἐλευθερίας Παπαγεωργίου) 10 χρονῶν πέθανε στίς 19)9)80

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΣΕ ΑΝΩΤΑΤΕΣ ΣΧΟΛΕΣ

1. Δημήτριος Ἀποστ. Τόλης, Μαθηματική Ἀθηνῶν.
2. Εὐγενεΐα Χαρ. Τόλη, Γεωλογικὸ Ἀθηνῶν.
3. Ἀγλαΐα Δημ. Γιωτάκη, Μαθηματική Ἀθηνῶν.
4. Εὐαγγελία Ἀχχιλέα Παπανικολάου ΚΑΤΕΕ

